

Prof. Dr. Beyşenbay Usubaliyev Dilbilimci, Yazar, Gazeteci

□□□□□□□□ Hayatı

□□□□□□□□ Dilbilimci, Prof. Dr. Beyşenbay Usubaliyev, 1954 yılında Narın bölgesi, Ottuk kışlağında mütevazı Kırgız bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Sekiz yaşına geldiğinde yaşlıları arasında tertip, düzen ve çalışkanlığıyla okul ve çevresinin takdirini kazanmıştır. Okumaya hevesli Beyşenbay Usubaliyev, 1971 yılında adı geçen kışlaktaki Ottuk orta okulunda ilk ve orta öğrenimini tamamlamıştır. Henüz 9. sınıftayken “Kırgızistan Pioneri’nde” küçük çaplı yazmış olduğu makalelerle Kırgız dili ve Kırgız dili leksikolojisinin temel sorunlarına değinmiştir.

□□□□□□□□ Beyşenbay Usubaliyev, 1971-1972 yılları arasında Narın bölgesinde yayımlanan “Narın Pravdası” adlı gazetesinin edebi sözcüsü olarak çalışmıştır. Çocukluğunda dilbilimcimiz doktor olmak istemiştir. Bu alanda farklı bir yeteneği olduğunu fark eden genç Usubaliyev. Kırgızistan Milli Üniversitesi, Filoloji Fakültesini seçmiştir.

□□□□□□□□ 1972-1977 yıllar arası adı geçen üniversitenin Filoloji Fakültesinde yüksek öğrenimini tamamlamıştır. 1977-79 yıllar arasında Kırgızistan Milli Üniversitesi, Kırgız Dil Bilimi Kürsü Baş Asistanlığa tayin edilmiş ve orada öğretim görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. 1980-82 yılları arası yüksek öğrenimini tamamlayarak doktora öğrencisi olmuştur. 1983 yılında “Kırgız Dilindeki Antonimler (Zıt Anlamlı Sözcükler)” adlı konulu doktora tezini savunmuştur. 1983-1989 yılları arası Beyşenbay Usubaliyev, “Mektep” yayın evi baş editörü olarak birinci sınıftan itibaren yüksek öğretim kurumlarına kadar “Kırgız Dili ve Edebiyatı” ders kitaplarının yanı sıra diğer ders kitaplarının da redaktörlüğünü yapmıştır. 1989-1990 yıllarında Kırgızistan Milli Üniversitesi Dil Bilimi Kürsüsünde doçent olarak görev yapmıştır.

□□□□□□□□ Başarılı çalışma ve gayretleri sonucu Beyşenbay Usubaliyev, Kırgız Cumhuriyeti Bilimler Milli Akademisi Dil Bilimi Enstitüsü Sekreterliğine getirilmiştir (1990-1991). 1991 yılında Milli Bilimler Akademisinde doktorasını savundu. 1994 yılında “Körköm Çıgarmaya Lingvo-stilistikalık İlik (Edebi Eserleri Dilbilimsel ve Üslup Bakımından İnceleme) adlı konuda doktora tez savunmasını yapmış ve Filoloji Bilimleri doktoru (profesörü) olmuştur.

□□□□□□□□ 1994 yılından itibaren 1999 yılına kadar Kırgız Cumhuriyeti Bilimler Milli Akademisi, Dil Bilimi Enstitüsü baş ilmi sözcüsü, Kırgızistan Milli Üniversitesi, Bişkek Sosyal Bilimler Üniversitesi yarı zamanlı doçenti ve profesörü gibi değişik görevlerde bulundu. 1999-2000 yıllarında Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesinde profesör olarak çalıştı. 1998-2001 yılları arası Kırgızistan Yazarlar Birliği Üyesi, Bilimler Akademisi Kırgız Dili doktor ve profesörlük sınavları sekreteri oldu. 2001-2002 yıllar arasında Kırgızistan Kuveyt Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi dekanı olarak görev yaptı. 2002-2003 yıllarında Kırgızistan Kuveyt Üniversitesi, İletişim Bölümü Başkanı olarak çalıştı. 2003 yılından itibaren Kırgızistan Kuveyt Üniversitesi İletişim Bölümü Dilbilim Kordinatörlüğü profesörü olarak çalışmaktadır. Modern Kırgız dili (fonetik, leksikoloji, morfoloji, söz dizimi), stilistik, redaktörlük, konuşma

kültürü, Kırgız dili pratik uygulama, dilbilime giriş, genel dilbilim, bilimsel öğrenmenin temelleri adlı dersleri vermektedir. Halen Bilimler Akademisi Kırgız Dili doktor ve profesörlük sınavları jüri üyesi, Uluslararası Cengiz Aytmatov Akademisi Akademisyeni, Kırgız Cumhuriyeti Halkı Aydınlatma Kurulu ödül sahibidir. Üç oğlu ve bir kızı vardır.

□□□□□□□□□□ Beyşenbay Usubaliyev, çağdaş Kırgız Dil Bilimi Leksikolojisinin temellerini atan dilbilimci, düşünür, eleştirmendir. Onun diğer yönü de pedagoğ, eğitimci yönüdür. Yazar ve sanatçı kişiliği ve başkalarına yardımseverliliğiyle tanınır.

□□□□□□□□□□ O yaptığı iş ve mesleği hakkında şunu der: “Mutluyum, çünkü eğitimin içindeyim. Eğitimde doğru düşünmeyi bilen, kendine güvenen ve milli değerleri taşıyabilecek insanlar yetiştiriyorum”

□□□□□□□□□□ Bu zamana kadar 16 öğrencisi doktora tezini savunmuştur. Ayrıca dört profesörlük tezin danışmanlığını da yapmış ve tamamı KCBMA tarafından onanmıştır. Bu zamana kadar 20’den fazla profesörlük tezine ‘opponent’ olmuştur.

□□□□□□□□□□ Beyşenbay Usubaliyevin Kırgız Dil Bilimine katkısı çoktur. O, Kırgız dilinde henüz araştırılmamış konuları ele alarak yenilikler getirmiştir. Bunların başında da Enantiosemiya konusudur. Enantiosemiya ders kitaplarında yer almış ve okullarda öğretilmeye başlamıştır. Yakın zamanda (2008) Damira Osmonaliyeva adlı öğrencisi bu çalışmaların ışığında doktorasını tamamlamıştır.

□□□□□□□□□□ Beyşenbay Usubaliyev dille ilgili çalışmaları bir hobi olarak benimsemiştir. Günde ancak 4-5 saat uyuyabilen Usubaliyev her akşam en az 2-3 saat kitap okur. Okumazsa, o gün yaşamadığını düşünmektedir.

Ders Kitapları:

“Antonimder Cana Alardı Okutuu (Zıt Anlamalı Kelimeler Ve Onları Öğretme)”, “Mektep”, 8 basma tabak, 1987.

“Körköm Çıgarmaga Lingvistikilik İlik (Edebi Eserleri Lengüistik Açıdan İnceleme)”, “Ayaz”, 14 b.t, 1994.

“Kırgız Dili” (8-9-sınıflar için ders kitabı), “Mektep”, 18.8 b.t, 1992.

“Kırgız Dili” (8-9-sınıflar için, yeniden düzenlenmiş, 2. baskısı), “Kırgızistan”, 33 b.t, 2002

Bilimsel Makaleleri:

“Tabu cönündö söz”, “Mugalimder Gazetası”, 31 Mart 1976.

“Antonimderdin Çındıktığı Negizi”, “Mugalimder Gazetası”, 2 Aralık 1977.

“Evfemizm Cönündö”, “Mugalimder Gazetası”, 2 Aralık 1977.

“Aalamdı kamtıgan alakanday oksyumoron”, “Kırgızistan Madaniyatı”, 3 Aralık 1981, N-49, s. 6-7.

“Enantiosemiya Antonimdin Özgöçö Türü”, “Sovettik Kırgızistan”, 3 Temmuz 1981.

“Antonimdim Tabiyatı”, “Mugalimder Gazetası”, 7 Mayıs 1982.

“Kırgız Tilindegi bir ungu lu antonimder” ve “Oksyumorondun Şeksizdigi”, “Mugalimder Gazetası”, 12 Eylül 1984.

“Söz Cana Tüşünük”, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi “Sosyal Bilimler Dergisi”, Bişkek 2003, Süreli yayınlar dizisi 9, s.81-99.

Lengüistik ve Publistikalık Makaleleri:

“Neni İzdeding, Botoyum?” (Jeenbay Mukambayev’in Hayatı ve Ölümü Hakkında).

“Comoktor Da Tügönöbü” (Asankan Saparbayev Hakkında).

“Siz” (Samat Davletov Hakkında).

“Revolütsiya Ulanıp Catat” (Mar Bayciyev’in Edebi Yolu Hakkında).

“Meni Adamdan Acıratpagıla” (Edebi Eserlerdeki Olumlu ve Olumsuz Kahraman Sorunları Hakkında).

“Bayçik” (Mırza Gaparov Hakkında).

“Ak Boz At” (Satman Sadıbakasov’u Eleştiri).

“Körköm Çıgarmaçılıktın Mehanizmi” (Edebi Eserleri Oluşturan Temeller Hakkında) vb. (Yaklaşık kırk povest ve öykünün yazarı)

Yayımlanmış Öyküleri:

“Türkük” (Hikayeler Antolojisi), 1989.

“Köz” (Povest, hikayeler), 1991.

“Tütün” (Povest, hikayeler), 1994.

“Adres” (Povest), “Alatoo”, 2000.

“Buka” (Povest), “Alatoo”, 2001 v.b.

Dilbilimci güçlü kalemiyle öykülerinde aşk ve nefreti, iyi ile kötüyü yüzleştiriyor, okuru heyecandan heyecana sokuyor ve düşündürüyor.